

Ustawa „Bezpieczny Bałtyk” – kurs na ochronę strategicznych interesów państwa na morzu

Kmdr dr hab. Rafał Miętkiewicz, prof. AMW

21.01.2026

Niezwykłe dynamiczna sytuacja bezpieczeństwa na Bałtyku z jaką mamy do czynienia od 2022 roku, wymusza zmiany w dotychczasowym podejściu do kwestii reagowania na coraz śmielsze i groźące poważnymi konsekwencjami akty sabotażu na morzu. Nie ulega wątpliwości, iż Bałtyk stał się areną konfliktu zastępczego, na którego wodach a także na dnie morskim toczy się ciągła walka z wykorzystaniem szerokiego instrumentarium. Jej narzędziami są zarówno siły zbrojne (stały element presji i zastraszania), jak i wszelkie inne instrumenty w postaci „floty widmo”, statków badawczych i innych środków wykorzystywanych do osiągania strategicznych interesów Rosji na Bałtyku. Celem tych działań jest z jednej strony utrzymanie ciągłości eksportu rosyjskiej ropy (ważny element budżetu i finansowania wysiłku wojennego), zastraszanie państw nadbrzeżnych i zmuszenie ich do ponoszenia nakładów na bezpieczeństwo (aspekt ekonomiczny polegający na podnoszeniu kosztów konfrontacji), po fizyczne niszczenie ich infrastruktury przy użyciu narzędzi poniżej progu wojny.

Kluczowe regulacje

Polska realizująca ambitne projekty infrastrukturalne na akwenach wyłącznej strefy ekonomicznej związane z budową morskich farm wiatrowych, eksploatująca gazociąg Baltic Pipe, połączenie SwePol czy prowadząca wydobywanie ropy naftowej i gazu naturalnego spod dna Bałtyku, musi dokładać wszelkich starań, aby obiekty te były odpowiednio chronione. Niektóre z nich stanowią bowiem **filary systemu bezpieczeństwa energetycznego państwa**. Po zmianach do *Ustawy o ochronie żeglugi i portów morskich*, wprowadzających prawo do zastosowania przez Ministra Obrony Narodowej niezbędnych środków (z zatopieniem statku lub obiektu pływającego – drona morskiego – włącznie) w odpowiedzi na ataki o charakterze terrorystycznym na obiekty infrastruktury w wyłącznej strefie ekonomicznej, **pora na kolejne potrzebne i oczekiwane regulacje**. Ostatnimi z nich są zmiany legislacyjne, które umożliwiają wykorzystanie potencjału Sił Zbrojnych RP, a szczególnie Marynarki Wojennej, do ochrony granicy państwowej oraz elementów infrastruktury krytycznej na Bałtyku, właśnie na akwenach wyłącznej strefy ekonomicznej. Zdolności posiadane przez Siły Zbrojne RP mają być tym samym efektywnie wykorzystane także poza granicami państwa.

Polskie prawo (*Ustawa o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej*, Art. 23.1.) zakazuje wznoszenia i wykorzystywania morskich farm wiatrowych na morskich wodach wewnętrznych i terytorialnych (do 12 mil morskich od brzegu). Dochodzi tym samym do sytuacji, w której obiekty te znajdują się poza obszarem pełnej jurysdykcji państwa. Kolejną cechą szczególną jest fakt, iż elementy wchodzące w skład zarówno morskich farm wiatrowych, jak i gazociągu Baltic Pipe (także gazociągów Orlen Lotos), czy połączenia SwePol z uwagi na specyfikę tej infrastruktury, przebiegają przez obszary o różnym statusie prawnym, a tym samym – różnym poziomie odpowiedzialności państwa nadbrzeżnego.

Co ważne, **wraz ze zmniejszaniem się praw państwa nadbrzeżnego ze wzrostem odległości od brzegu, rosną swobody związane z wykorzystaniem morza przez innych jego**

użytkowników. To z kolei wykorzystywane jest jako mechanizm umożliwiający podejmowanie aktów sabotażu. W pobliżu obiektów infrastrukturalnych, czy wręcz nad nimi, w przypadku choćby gazociągów, przebiegają żeglugowe szlaki komunikacyjne i prowadzone są inne formy działalności człowieka na morzu.

„Bezpieczny Bałtyk”

Nowa **ustawa „Bezpieczny Bałtyk”** poszerza zakres celów, dla których Siły Zbrojne RP mogą zostać użyte poza granicami państwa o działania na **rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej** (*Ustawa o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa*). Do tej pory mowa była o np. o konflikcie zbrojnym, operacjach pokojowych (znanych wcześniejszych form zaangażowania), akcji zapobiegawczych aktom terroryzmu lub ich skutkom, czy ewakuacji obywateli państwa. O użyciu jednostek wojskowych poza granicami państwa postanawia Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Rady Ministrów (w przypadku omawianego celu działań).

Zmiany obejmują także **zasady pobytu Sił Zbrojnych poza granicami państwa**, który od tej pory oznacza także udział w stałych operacyjnych działaniach prowadzonych w celu monitorowania bezpieczeństwa zewnętrznego Rzeczypospolitej Polskiej lub w ramach wysuniętej obecności (*Forward Presence*). Do tej pory pobyt ograniczał się do udziału w ćwiczeniach, szkoleniach, działaniach ratowniczych, humanitarnych, czy przedsięwzięciach reprezentacyjnych. O pobycie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa decyzję podejmuje Minister Obrony Narodowej i Rada Ministrów (w określonych sytuacjach). Do wysłania jednostek Marynarki Wojennej poza granice morskich wód terytorialnych, wystarcza od teraz decyzja Ministra Obrony Narodowej.

Podstawą użycia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa może być **niezwykłe prawo do samoobrony**, gwarantowane przez Kartę Narodów Zjednoczonych, decyzja właściwego organu organizacji międzynarodowej, której Rzeczpospolita Polska jest członkiem, a także zaproszenie lub zgoda państwa przyjmującego.

Karta Narodów Zjednoczonych art. 51

Żadne postanowienie niniejszej Karty nie narusza naturalnego prawa każdego członka Organizacji Narodów Zjednoczonych, przeciwko, któremu dokonano zbrojnej napaści, do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, zanim Rada Bezpieczeństwa zastosuje środki, konieczne dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

Dodano jednocześnie zapisy regulujące **prawa dowódcy jednostki pływającej Marynarki Wojennej lub statku powietrznego Sił Zbrojnych RP**. W myśl nowych przepisów dowódcy mogą wydać rozkaz o użyciu uzbrojenia dla odparcia zamachu i przeciwdziałania jego wystąpieniu w odniesieniu do:

- okrętów, jednostek Policji, Straży Granicznej (także ich statków powietrznych). W przypadku ostrzelania można będzie użyć uzbrojenia bez ostrzeżenia;
- obiektów infrastruktury wydobywczej i prowadzącej badania oraz działalność eksploatacyjną zasobów, a szczególnie morskie farmy wiatrowe, platformy wiertnicze, gazociągi, podmorskie sieci energetyczne.

Zmiany odczytywać należy jako niezwykle potrzebne i ukazujące **ruch w kierunku wyprzedzającym, a więc proaktywnym w stosunku do zagrożeń**. Potencjalny napastnik musi się bowiem liczyć z faktem, iż w przypadku, gdy jego działania zostaną odczytane jako „bezpośrednio zmierzające do zamachu” np. na obiekty infrastruktury krytycznej, w ramach odpowiedzi spotkać może się z użyciem środków kinetycznych (niszczących). Oczywiście będzie to ostateczność poprzedzona stosownymi komunikatami, wezwaniami i strzałami ostrzegawczymi. Dowódca okrętu, przed użyciem uzbrojenia, musi jednocześnie uzyskać zgodę na takie działania od Dowódcy Operacyjnego Rodzajów Sił.

Ustawa „Bezpieczny Bałtyk” wprowadziła także uprawnienia dla dowódców jednostek pływających Straży Granicznej w zakresie **dokonywania zatrzymań i przeszukań obcych statków** w razie konieczności powstrzymania zamachu lub jego zamiaru na akwenach morskich wód wewnętrznych i morzu terytorialnym. Na tych akwenach, uprawnienia dowódców okrętów Marynarki Wojennej i dowódców jednostek pływających Straży Granicznej zostały zrównane.

Wnioski i perspektywy

Marynarka Wojenna to narzędzie do kreowania warunków dla państwa nadbrzeżnego do swobodnego realizowania swoich interesów morskich. Te zaś nie ograniczają się tylko do handlu i wymiany towarowej. W przypadku Polski, chodzi bowiem o zapewnienie bezpieczeństwa i utrzymania wysokiego poziomu egzekwowania prawa na akwenach morskich o innym statusie niż wody terytorialne, na których realizowane są strategiczne inwestycje infrastrukturalne. Jest to przejaw odpowiedzialności i determinacji w ochronie obszarów lokowania interesów przy wykorzystaniu prawa międzynarodowego. Wprowadzone zmiany nie kończą prac nad poprawą bezpieczeństwa na polskich obszarach morskich. Oczekiwane jest **powołanie Centrum Bezpieczeństwa Morskiego**, przy Morskim Oddziale Straży Granicznej, z zadaniem pełnienia międzysektorowego punktu monitorowania zagrożeń. Centrum ma przy tym współpracować z interesariuszami z partnerskich państw i instytucji regionu. Kolejne z zapowiadanych zmian dotyczą kwestii **ochrony samej infrastruktury krytycznej**. Odpowiednie przygotowanie legislacyjne odgrywa kluczową rolę dla dowódców okrętów i ich załóg w potencjalnej sytuacji bezpośredniego zagrożenia dla interesów państwa na morzu (np. bezpieczeństwo obiektu infrastruktury krytycznej). Dowódcy muszą bowiem działać na podstawie czytelnych przepisów, które przełożą się na procedury działalności operacyjnej i zasady wykorzystania siły. Ważna jest także ochrona prawna **samych żołnierzy podejmujących działania interwencyjne**. Jako funkcjonariusze państwowi stanowiący element fizycznej odpowiedzi (konfrontacji) na zagrożenia, dowódcy okrętów oraz podległe im załogi, zyskali status wojskowych organów porządkowych.

